

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (nikotiinipussit) / lausunto STM:lle

Ympäristöterveysjaosto 12.12.2024 § 111
164/11.05.04.00/2022

Valmistelu ja lisätiedot
II kaupungineläinlääkäri-hygieenikko Taina Rahikainen Ibañez
terveystarkastaja Nina Waldvogel
etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää terveydensuojeluviranomaisen lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta, diaarinumero: VN/29848/2024
Esitysluonnoksessa ehdotetaan ns. nikotiinipussien ottamista nykyistä kattavammin tupakkalain piiriin.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 20.1.2025 oikeusministeriön lausuntopalvelu.fi:n verkkopalveluun
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=e991f489-1104-4757-b565-fb8e906c8878>

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu esitys pohjautuu hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (HE 38/2024 vp), joka annettiin 18.4.2024. Eduskunta hyväksyi 9.10.2024 tupakkalain muutoksen siitä annetun sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön (StVM 8/2024 vp) mukaisena (eduskunnan vastaus EV 76/2024 vp).

Mainitussa hallituksen esityksessä ehdotettiin, että nikotiinipusseista ja muista savuttomista nikotiinituotteista olisi kielletty tunnusomaiset tuoksut ja maut lukuun ottamatta mentolin, mintun, teen, inkiväärin, rosmariinin ja puun makuja. Lain hyväksymisen jälkeen on kuitenkin noussut esiin, että nikotiinipussien makuja koskeva sääntely olisi saattanut suosia yhtä yksittäistä yritystä.

Lakimuutoksella halutaan hallitusohjelman mukaisesti turvata reilu ja avoin kilpailu sekä yrittäjien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, minkä vuoksi hallitus päätyi lokakuussa 2024 siihen, että lakia ei esitetä tasavallan presidentin vahvistettavaksi ja hallituksen esityksen valmistelu aloitetaan uudestaan.

Nyt lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotettu sääntely vastaa eduskunnan vastausta EV 76/2024 vp **sillä erotuksella, että poikkeus tunnusomaisten tuoksujen tai makujen kiellosta rajattaisiin vain mentolin ja mintun makuihin**. Muut tunnusomaiset maut ja tuoksut olisivat kiellettyjä. Sallittuja makuja rajoittamalla halutaan ehkäistä nikotiinipussien nuorisokäyttöä sekä suojella lapsia ja nuoria tuotteisiin liittyviltä haitoilta.

Esityksessä ehdotetaan myös, että Suomessa savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinin enimmäisraja laskettaisiin alle 16,6 milligrammaan nikotiinia grammassa tuotetta. Näin CLP-asetuksen

mukainen akuutin myrkyllisyyden raja (16,7 milligrammaa grammassa tuotetta) ei ylittyisi.

Nikotiinirajaa ei kuitenkaan ehdoteta laskettavaksi tätä alemmaksi, eikä kaikkia tunnusomaisia tuoksuja tai makuja ehdoteta kiellettäväksi, jotta hallitusohjelman mukaisesti Suomessa myydyt nikotiinipussit säilyisivät riittävän houkuttelevina vaihtoehtoina nuuskalle ja jotta voitaisiin torjua nuuskaan ja nikotiinipusseihin liittyvää harmaata taloutta ja laitonta kauppaa.

Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä. Tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin vaadittaisiin terveysvaroitukset ja pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin. Tuotteiden vähittäismyynti säädettäisiin luvanvaraiseksi ja tukkumyynti ilmoituksenvaraiseksi ja tuotteiden etämyynti kiellettäisiin. Maahantuonnille säädettäisiin muun muassa määrällisiä ja ajallisia rajoituksia. Tuotteista ja niiden myynnistä perittäisiin valvontamaksut. Savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kiellettäisiin alle 18-vuotiailta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun teknisiä määräyksiä koskevan direktiivin mukainen odotusaika on päättynyt. Ehdotettuun lakiin sisältyy useita siirtymäaikasäännöksiä.

Ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Ympäristöterveysjaosto päättää antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Kommentit sallittuja makuja koskevaan sääntelyyn:

Savuttomien nikotiinituotteiden tunnusomaisia tuoksuja ja makuja tulisi rajoittaa esityksen mukaisesti, mutta väestön ja yksilön terveyden näkökulmasta ne tulisi kokonaan kieltää, koska ne voivat aiheuttaa terveyshaittaa.

Ehdotettu säännös nikotiinipussien makuvaihtoehtoista ei ole linjassa tupakkalaissa aikaisemmin säännellyn kanssa. Tupakalla ja muilla tupakkalain mukaisilla tuotteilla ei saa olla tunnusomaisia tuoksuja ja makuja.

Ympäristöterveydenhuolto ei ota kantaa nuuskaan ja nikotiinipusseihin liittyvään harmaan talouden ja laittoman kaupan torjumiseen, mutta toteaa, että terveysriskit tietyllä kuluttajaryhmällä voisivat näiden myötä myös lisääntyä.

Tupakkalaki 549/2016 § 1

Tämän lain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja

riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen.

Muut mahdolliset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta:

Suomessa myytävien savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinin enimmäisrajan laskeminen 16,6 milligrammaan nikotiinia grammassa tuotetta nähdään askeleena parempaan suuntaan, mutta raja-arvo on edelleen hyvin lähellä CLP-asetuksen mukaista akuutin myrkyllisyyden rajaa, 16,7 milligrammaa grammassa tuotetta.

Lakiesityksen 91 § Tupakkalain valvontamaksut
Esityksen mukaan valvontamaksu on enintään 500 euroa myyntipistettä kohden. Jos toimija kuitenkin on 46 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 50 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoittanut sekä tupakkatuotteiden että nikotiininesteiden vähittäis- tai tukkumyynnistä taikka on tehnyt 48 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen nikotiininesteiden vähittäismyynnistä, valvontamaksu peritään enintään kaksinkertaisena (myyntipistettä kohden).

Esityksen lisäys nykyiseen tupakkalakiin: ”Mitä edellä tässä momentissa säädetään nikotiininesteistä, sovelletaan myös savuttomiin nikotiinituotteisiin” ei mahdollista valvontamaksun perimistä tuoteryhmittäin ja siis suurempana kuin kaksinkertaisena, minkä nähdään lisäävän hallinnollista taakkaa.

Tällä hetkellä myyntilupa voidaan myöntää, jos hakija on ilmoittanut tupakanmyyntipisteiden ja nikotiininesteiden myyntipisteiden lukumäärän. Jos laki hyväksytään esitetyssä muodossaan, tulee luvanhakijan jatkossa liittää hakemuksen selvitys myyntipisteessä myytävistä tupakkalain piiriin kuuluvista tuotteista erikseen jokaisen myyntipisteen osalta.

Valvontamaksua ei siis tulisi lainkaan rajata kaksinkertaiseksi, vaan sen tulisi ympäristöterveydenhuollon näkemyksen mukaan olla enintään 500 euroa myyntipistettä kohden jokaisen myynnissä olevan tuoteryhmän osalta.

Muilta osin savuttomien nikotiinituotteiden säätäminen vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa jo säädetään tupakkatuotteiden ja nikotiininesteden osalta, on ympäristöterveydenhuollon mukaan kannatettavaa.

Ympäristöterveysjaostolla ei ole asiasta muuta huomautettavaa.

Pykälä tarkastetaan heti.

Jäsen Christoffer Hällfors esitti puheenjohtaja Elin Anderssonin kannattamana, että lausunnossa keskityttäisiin vain makuja koskevaan sääntelyyn.

Ympäristöterveysjaosto päätti äänestyksen jälkeen äänin 5,77–3,17 antaa lausuntonsa esittelijän esityksen mukaisena.

Äänten laskussa sovellettiin ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasopimuksen mukaisia äänivaltakertoimia. Pohjaesityksen puolesta äänestivät Jaakko Nurmi, Anne Penninkangas, Petri Hakasaari, Mika Lindqvist, Hannele Luukkainen ja Eila Kohonen. Muutosesityksen puolesta äänestivät Christoffer Hällfors, Petra Lind ja Elin Andersson.

Juuso Tuulinen ei ollut asian käsittelyssä paikalla.

Jäsen Christoffer Hällfors esitti päätöksestä eriävän mielipiteen: ”Esitän eriävän mielipiteen johtuen siitä että lausuntoa pyytävä viranomaisena on nimenomaan kysynyt ainoastaan lakiesityksen muutetuihin osiin ja silloin näen, että ympäristöterveysjaosto lausuu asiaa mitä ei pyydetty kyseisessä lausuntokierroksessa. Tämä on ristiriidassa hallintolain § 6 kanssa ja ei ole hyvää hallintoa ja ei kuulu ympäristöterveysviranomaisen tehtäviin.”

Pykälä tarkastettiin heti.

Liite

Asian no ja otsikko	4 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalainin muuttamisesta (nikotiinipussit) / lausunto STM:lle				
Vastaesityksen tekijä:	Christoffer Hällfors				
Esitystä kannatti:	Elin Andersson				
Huomiot (poissa/ei äänestänyt tms.):					
Kerroin	Jaa (pohjaesitys)	Kerroin huomioitu	Ei (vastaesitys)	Kerroin huomioitu	Osallistujien jaa ja ei äänet
0,0465 Askola	0	0	1	0,465	<i>Petra ei</i>
0,0486 Pornainen	1	0,486	0	0	<i>Jaakko Jaa</i>
0,0248 Lapinjärvi	1	0,248	0	0	<i>Anne Jaa</i>
0,1406 Loviisa	1	1,406	0	0	<i>Petri Jaa</i>
0,0352 Myrskylä ja Pukkila	1	0,352	0	0	<i>Mika Jaa</i>
0,1637 Porvoo	2	3,274	1	1,637	<i>Elin ei, Hannele Jaa, Eila Jaa</i>
0,1065 Sipoo	0	0	1	1,065	<i>Toffe ei</i>
Äänestystulos:	6	5,77	3	3,17	